

Kıdem Tazminatı Fonu İçin Yeni Formül ve Arayışlar

*Yaklaşık 50 yıl önce **1475 Sayılı İş Kanunu** ile kurulması öngörülen “**KIDEM TAZMİNATI FONU**” neden kurulamıyor?*

Kıdem tazminatı ile ilgili düzenlemeleri içeren mülga 1475 sayılı yasanın yürürlükteki tek maddesi 1475/14. maddedir. Bu madde ile çalışanların belirli şartlarda iş sözleşmelerinin son bulması veya işveren tarafından haklı neden dışında feshi halinde son ücret üzerinden her yıl için 30 günlük ücreti tutarında bir tazminat ödenmesi düzenlenmektedir.

Kıdem tazminatına hak kazanma için gerekli şartlar ve uygulamalar/akdin sona eriş biçimi, İşçi ve İşveren arasında yaşanan en çok anlaşmazlıkların başında gelmektedir. Bu konudaki ihtilaflar yargıya taşınmakta ve mahkemelerin yükü de bundan dolayı çok artmaktadır.

Çalışan kesimin büyük bir bölümü de esasen iş sözleşmesinin farklı nedenlerle sona ermesinden dolayı (istifa, işverence haklı nedenle fesih, işe ara verme, mevsimlik çalışmaların terkedilmesi .. gibi) sebeplerle bu haktan yararlanamamaktadırlar.

Bu düzenleme yani fon kurulması ile ilgili yasa tasarısı içeriği her ne kadar belli değilse de böylesi bir düzenlemeden totalde **işçiler/çalışanlar daha karlı çıkacaktır**. Zira, Ülkemizde, kıdem tazminatı alabilen işçi sayısı tüm hizmet süresi için ve bütün çalışanlar dikkate alındığında % 20 oranında bir çalışana tekabül etmektedir. Başka bir deyişle çalışan kesimin % 80 bu haktan çeşitli nedenlerle yararlanamamaktadır. **Bu düzenleme ile kapsam ve yararlanma % 100 olacağından toplamda çalışan kesimin lehine bir düzenleme olacağı açıktır.**

Çalışan kesim için olumsuz olabilecek tek husus fonda birikecek kıdem tazminatının (bazı nedenlerle kısmi erken ödeme alınabilecek) memurlarda olduğu gibi emekli maaşı bağlandığında ödenecek olmasıdır.

Kanun koyucu, bu husustaki ihtilafları ortadan kaldırmak, tüm çalışanların bundan yararlanmasını sağlamak amacıyla “ KIDEM TAZMİNATI FONU KURULMASINI” öteden beri istemiştir. Ancak, 1475 Sayılı İş Kanununun yürürlüğe girdiği 1971 yılından bu yana pek çok hükümet geçmiş yıllarda bu fonu kurmak istemiş fakat “İşçi ve İşveren” kesiminin şiddetli muhalefeti ile karşılaşarak bundan siyasi nedenlerle vazgeçmiştir.

İşveren Kesimi Fona Neden Karşı Çıkıyor

İşveren kesimi fon tesis edilmesine prensip itibarı ile karşı çıkmamakla birlikte, mevcut vergi ve sigorta prim yükünün zaten yüksek olması ve fon kurulmasıyla buraya da her ay fon için

Kıdem Tazminatı Fonu İçin Yeni Formül ve Arayışlar

ek prim ödeneceğinden, yasadaki mevcut şartlarla fon tesisine karşı çıkmaktadır. Kanunun bu hali ile yani her kıdem yılı için 30 günlük ücret tutarında kıdem tazminatı değil de her kıdem yılı için **15-20 günlük ücret tutarında kıdem tazminatı ödenmesini ve iş güvencesi ile ilgili düzenlemelerin de yasadan çıkarılmasını** talep etmektedirler.

İşçi Kesimi Fon Tesisine Ne Diyor, Neden Karşı Çıkıyor

İşçi kesimi, işçi sendikaları fon tesisine sıcak bakmakta kanundaki mevcut kazanılmış haklarının korunması (her yıl için 30 günlük ücret tutarın ve iş güvencesi ile ilgili düzenlemelerin yasada kalması) şartıyla bu düzenlemeye karşı çıkmamaktadırlar. Sadece, İşveren kesiminin fon tesisinin oluşturulmasına ilişkin getirdikleri şartları (iş güvencesinin olmaması, her yıl için 15-20 günlük ücret ödenmesi gibi) kabul etmemektedirler. Burada çalışanlar için aleyhte olabilecek tek düzenleme kıdem tazminatlarını (bir bölümünü mücbir sebeplerle kısmi alabilme dışında) ağırlıklı olarak memurlarda olduğu gibi emekli olduklarında alabilecek olmalarıdır.

Fon Tesis İşverenlere Ne Kadar Ek Yük Getirecektir

Fon tesis edilmesi halinde işverenler, her ay düzenli olarak işsizlik sigortası fonuna prim ödedikleri gibi kıdem tazminatı fonuna da her ay prim ödeyecektir. Bu tutar getirilecek yasada her yıl için ödenecek kıdem tazminatı gün sayısına ve/veya devletin bu ek yükün bir kısmını paylaşma isteğine göre değişecektir. **Gelecek ek yükün % 4 ile % 7 arasında bir prime denk gelmesi tahmin edilmektedir.** Yani, işverenler fon yasalaşırsa, ücret bordrolarında yer alan tüm işçilerin brüt ücret matrahı üzerinden takribi olarak % 4 ile % 7 oranında bir tutarı kıdem tazminatı fonuna her ay düzenli olarak ödeyeceklerdir. Bu yükün daha alta çekilmesi formülleri üzerinde çalışma yapılmakta, formüller üretilmektedir.

Yeni Tasarı Ne Getiriyor?

Tamamlayıcı emeklilik sisteminin bir parçası olarak bireysel hesaba dayalı kıdem tazminatı fonu kurulması öngörülmüyor. Kıdem tazminatı fonuyla yurt içi tasarrufların artırılması ve ikinci bir emekli aylığı bağlanarak sosyal güvenlik sistemi üzerindeki yükün azaltılması amaçlanıyor. Kıdem tazminatı fonu uygulamasına 1 Ocak 2022 tarihinde geçilmesi planlanıyor. Fon konusunda iki formül üzerinde duruluyor.

FORMÜL 1

Kıdem tazminatı şu an her hizmet yılına karşılık 30 günlük ücret üzerinden ödeniyor.

Kıdem Tazminatı Fonu İçin Yeni Formül ve Arayışlar

Gündemdeki birinci formülde 30 günlük kıdem tazminatının 19 gününün mevcut sistemdeki gibi devam etmesi, 11 günün ise kıdem tazminatı fonuna devredilmesi öngörülüyor. Bu formül için 11 günlük brüt ücret üzerinden kıdem tazminatı fonuna prim kesilecek. İşçinin her bir yıllık hizmete karşılık alacağı 30 günlük kıdem tazminatının 19 günü mevcut sistemdeki kurallar çerçevesinde ödenecek, 11 günü ise kıdem tazminatı fonunda birikerek, örneğin 56 yaşında toplu alınabilecek veya emekli aylığı bağlandığında ödenecek....

FORMÜL 2

İkinci formülde ise kıdem tazminatı fonu için yüzde 6 oranında prim kesilecek. Bunun 4 puanı işveren, 0.5 puanı işçi priminden oluşacak. Devlet 1 puan katkıda bulunacak. Vergi indirimi yoluyla da 0.5 puanlık ilave prim katkısı yapılacak. Böylece toplam prim tutarı yüzde 6 olacak.

İşçi sendikaları 30 günlük ücret üzerinden ödenen mevcut kıdem tazminatının aylık yüzde 8.33'e karşılık geldiğini ileri sürüyor. Fona yüzde 6 oranında prim kesilmesi, 21.6 günlük kıdem tazminatına karşılık geliyor. Ancak, ekonomi yönetimi fonda toplanacak primlerin nemalanmasıyla her hizmet yılı için 30 günlük ücrete karşılık gelecek ödemenin mümkün olacağını savunuyor.

1. FORMÜL MECBURİ, 2. FORMÜL İSTEĞE BAĞLI

Mevcut çalışanların, sistem değişikliğine kadar olan döneme ait kıdem tazminatına ilişkin hakları saklı kalacak. Birinci formülün benimsenmesi halinde 1 Ocak 2022 tarihinden itibaren mevcut çalışanlar dahil olmak üzere herkes için zorunlu olacak. İkinci formül ise mevcut çalışanlar için isteğe bağlı olacak.

KENDİ İSTEĞİYLE İŞTEN AYRILAN İŞÇİYE KISITLAMA TALEBİ

Mevcut sistemde işçi, emeklilik, askerlik, kadın çalışanların evlenmesi ve yaş dışındaki emeklilik koşullarının sağlanması dışında kendi isteğiyle işten ayrılırsa kıdem tazminatı alamıyor. İşveren ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırılıktan işten attığında da kıdem tazminatı ödenmiyor.

İşveren örgütlerinin, kıdem tazminatı fonu uygulamaya geçtiğinde de kendi isteğiyle işten ayrılan veya ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırılıktan işten atılan işçilerin kıdem tazminatından yararlanmamasını, fon için ödenen primlerin işverene geri iade edilmesini istemektedirler.

Kıdem Tazminatı Fonu İçin Yeni Formül ve Arayışlar

Kıdem tazminatına hak kazanabilmek için bir iş yerindeki çalışma süresinin en az bir yıl olması gerekiyor. Bir yılı doldurmayanlara kıdem tazminatı ödenmiyor. İşveren örgütleri, bu uygulamanın fon sistemine geçildiğinde de devam etmesini talep etmektedirler.

Devlet, İşveren ve İşçi taraflarının itirazlarını da dikkate alarak ortak bir noktada bir uzlaşma sağlamaya çalışmaktadır.

Bu fonun kurulması, Devlet için yeni bir kaynak bulma/oluşturma anlamı taşıdığından, **ekonomik sıkıntının yaşandığı ve kaynak arayışı içinde olduğumuz şu dönemde vazgeçilmez bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.**